

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 200/2016-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. mája 2016 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka, sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Petra Brňáka prerokoval prijatú sťažnosť spoločnosti Generali Poist'ovňa, a. s., Lamačská cesta 3/A, Bratislava, zastúpenej advokátom JUDr. Pavlom Horovčákom, Hroncova 3, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 72/2007 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo spoločnosti Generali Poist'ovňa, a. s., podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 72/2007 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice I prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 72/2007 konať bez zbytočných priet'ahov.

3. Sťažnosti spoločnosti Generali Poist'ovňa, a. s., vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. marca 2016 doručená sťažnosť spoločnosti Generali Poist'ovňa, a. s., Lamačská cesta 3/A, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 72/2007.

Sťažovateľka v sťažnosti po opísaní priebehu konania namietala neprimeranú dĺžku konania a neefektívny postup okresného súdu. Prerokovávanú právnu vec považuje za skutkovo a právne nenáročnú, za štandardný majetkový spor. Napriek tomu konanie prebieha viac ako osem rokov, pričom sa reálne uskutočnili iba dve pojednávania, a to 29. októbra 2008 a 18. januára 2016. Zdôraznila, že ako žalovaná v 2. rade žiadnym spôsobom neprispela ku vzniku zbytočných priet'ahov. Zároveň vyslovila pochybnosť o pravdivosti dôvodov žalobcu, pre ktoré došlo opakovane k odročeniu pojednávania a ktoré konajúci súd nepreveral. Prípustnosť ústavnej sťažnosti zdôvodnila sťažovateľka nečinnosťou a neefektívnym postupom okresného súdu, čo namietala aj v sťažnosti podanej predsedovi okresného súdu. Napriek prísl'ubu nápravy a prijatia opatrení smerujúcich k plynulému a efektívnemu konaniu však naďalej dochádza k priet'ahom v konaní, čoho príkladom bola skutočnosť, že vo veci sa neuskutočnilo pojednávanie nariadené na 7. marec 2016 pre práceneschopnosť konajúceho sudcu, o čom sa však dozvedela v deň pojednávania na okresnom súde. Sťažovateľka preto ústavnú sťažnosť považovala za poslednú možnosť domôcť sa ochrany porušených základných práv. Postup okresného súdu nepovažovala

za súladný s ustanoveniami § 6, § 100, § 117 a § 119 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“).

Sťažovateľka žiadala priznať aj primerané finančné zadosťučinenie, čo zdôvodnila svojou povinnosťou tvoriť a udržiavať v účtovníctve v súvislosti s týmto sporom rezervu finančných prostriedkov vo výške žalovanej istiny a príslušenstva, ktorú musí každoročne aktualizovať a zdôvodňovať pre potreby interného, ako aj externého auditu spoločnosti.

Sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd o jej sťažnosti takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov vyplývajúce z článku 48 odsek 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote vyplývajúce z článku 6 odsek 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod spisovou značkou 10 C/72/2007 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice I prikazuje v konaní vedenom pod spisovou značkou 10 C/72/2007 konať bez zbytočných prieťahov.

3. Sťažovateľke priznáva finančné zadosťučinenie v sume 5 000 EUR..., ktoré je Okresný súd Košice I povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť sťažovateľke trovy právneho zastúpenia v sume 299,80 EUR... na účet jej právneho zástupcu, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 200/2016-13 zo 6. apríla 2016 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie.

Ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval účastníkov konania, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu okresného súdu zároveň vyzval, aby sa vyjadril k prijatej sťažnosti.

Na výzvu ústavného súdu reagoval predseda okresného súdu podaním sp. zn. Spr 202/15 z 21. apríla 2016. Uviedol stručný priebeh konania, na základe čoho dospel k záveru, že sťažnosť je čiastočne dôvodná, keďže dĺžka konania bola ovplyvnená postupom okresného súdu v konaní, ale aj správaním účastníkov konania. Konštatoval nečinnosť okresného súdu v období od 3. apríla 2009 do 16. februára 2012 a od 8. apríla 2014 do 31. marca 2015, ako aj zrušenie nariadeného pojednávania z dôvodov na strane okresného súdu v troch prípadoch. O odročenie pojednávania však požiadali aj účastníci konania v štyroch prípadoch. Po právnej stránke nepovažoval vec za zložitú, ale určitú náročnosť videl v skutkovej stránke veci. Dĺžku konania považoval predseda okresného súdu za neprimeranú predovšetkým z dôvodu, že dosiaľ nebolo vo veci ani raz meritórne rozhodnuté. Ako objektívnu príčinu tohto stavu uviedol hlavne personálne zmeny v osobe zákonného sudcu. Pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia žiadal zohľadniť aj správanie účastníkov konania a ich viacnásobné žiadosti o odročenie pojednávania.

K vyjadreniu okresného súdu zaujala stanovisko sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu podaním zo 6. mája 2016, v ktorom uviedla, že zotráva na všetkých skutočnostiach uvedených v sťažnosti.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 72/2007.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04). Uvedené platí aj vo vzťahu k osobe, proti ktorej je nárok uplatnený.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, v ktorom sa účastník konania ocitol aj v postavení žalovaného.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prier'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že po právnej stránke ide o návrh na zaplatenie 17 677,09 € z titulu plnenia z poistnej zmluvy v dôsledku poistnej udalosti, čo patrí k štandardnej rozhodovacej činnosti súdov.

2. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným prier'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prier'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pri hodnotení podľa tohto kritéria ústavný súd nezistil žiadnu významnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ťarchu sťažovateľky. Táto sa zúčastňovala nariadených pojednávaní a ani v jednom prípade nežiadala o jeho odročenie, a taktiež plnila pokyny okresného súdu v stanovených lehotách.

3. Ústavný súd napokon hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prier'ahov v konaní. Z doterajšieho priebehu konania vyplýva, že okresný súd bol nečinný od 3. apríla 2009 do 26. augusta 2011 a od 8. apríla 2014 do 31. marca 2015, keď vo veci nevykonal žiadny úkon, ktorý by smeroval k rozhodnutiu vo veci samej. Ústavný súd považuje za neprijateľné aj vykonávanie revízie neprávoplatne skončenej veci príslušným revíznym oddelením v období od 28. apríla 2014 do 3. novembra 2014. Účelom

revízie je totiž zistenie príčin nedostatkov pri výkone súdnictva a návrh opatrení na ich odstránenie (§ 54 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov), a nie spôsobovanie ďalších nedostatkov v podobe prietáhov v revidovaných spisoch.

Zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 182/08).

Ústavný súd dôvodnosť sťažnosti sťažovateľky videl tiež v absencii efektivity konania. V namietanom konaní bolo pojednávanie odročené bez meritórneho prerokovania veci päťkrát a v troch prípadoch bol termín pojednávania zrušený pred jeho realizáciou. Napriek tomu, že z vyjadrenia predsedu okresného súdu vyplývajú personálne problémy súvisiace so zdravotným stavom sudcov, ich absencia na pracovisku je riešená zastupovaním, preto zrušovanie termínov pojednávania bolo posúdené ako neefektívny postup v konaní okresného súdu.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 72/2007 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia.

V súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 72/2007 konal bez zbytočných priet'ahov.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

S'ťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadost'učinenie vo výške 5 000 €, čo odôvodnila svojou povinnosťou tvoriť a udržiavať v účtovníctve v súvislosti s týmto sporom rezervu finančných prostriedkov vo výške žalovanej istiny a príslušenstva.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu neprichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia. S'ťažovateľka v namietanom konaní vystupuje na strane žalovaného, proti ktorému sa uplatňuje peňažný nárok, ktorého výška v pomere k objemu technických rezerv s'ťažovateľky tvorí zanedbateľný podiel a nemá vplyv na hospodárenie s'ťažovateľky. S'ťažovateľka ako poisťovateľ je povinná vytvárať technické rezervy na všetky záväzky voči poisťníkom, poisteným, príjemcom poisťného plnenia v súlade s ustanoveniami § 37 až § 44 zákona č. 39/2015 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Pre ich výpočet sú zákonom ustanovené zásady, ktoré zohľadňujú aj budúce riziká a záväzky, s ktorými s'ťažovateľka musí počítať bez ohľadu na dĺžku konania.

S poukazom na uvedené nebolo s'ťažnosti s'ťažovateľky v tejto časti vyhovené a vzhľadom na výsledok konania nebola s'ťažovateľke priznaná ani náhrada trov konania.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. mája 2016